

ETIKA V NOVI ZAVEZI

1) Etika in krščanska svoboda

Pavel daje nov pomen *svobodi*: poudarja kristjanovo svobodo in njegovo pokornost živemu Kristusu, ki ustvarja nove zahteve vedenja. Umrli in vstali Kristus je za nas pravičnost, posvečenje, odrešenje. Duh, ki so ga prejeli, se mora konkretno javljati v življenju duhovnega človeka. To je temelj nove etike, zahtevnejše od etike postave; za središče: ima življenje v Kristusu z udejanjanjem ljubezni, ki edina gradi brate v Kristusu. Deležnost pri njegovem življenju prebujata dinamiko občestvene svobode, ki se ne sme zmanjšati: svoboda za ljubezen in službo; živeti in delati za božjo slavo. **Jakob** želi predvsem dati moralni pouk. V njegovih priporočilih odmeva višji red, utemeljena so na gotovosti izpolnjevanja Božje volje, bližanja Bogu, deležnosti duhovnih dobrot tu na svetu in v onostranstvu. **Socialni nauk**: dostojanstvo revežev se tu obravnava kakor v evangelijih ali pri sv. Pavlu; **Peter**: Avtor spodbuja kristjane, naj ostanejo trdni v veri kljub preizkušnjam; naj s vzdržijo starega načina ravnanja; naj se kažejo z gledne in dobrotne na vseh ravneh.

2) Navajava nekaj ključnih pojmov, ki so povezane s temo etike

Blagor – blagri so merilo NZ. Vrednost modrosti je prav v tem, da nas uči razlikovati, kaj je glede na njegov konec, za človeka, najbolje: da ne hodi za zlatom, ne stopa na pot grešnikov in celo, da ga Bog poučuje.

Pravičnost v NZ – NZ poudarja pravičnost v veri.

Matej: božja pravičnost je božji dar in dejanje, ki ga je deležen tisti, ki se zanj trudi: »Blagor lačnim in žejnim pravice, kajti ti bodo nasičeni«. To prizadeva nje in poteka po poti vere. Božja pravičnost dobi poseben pomen v NZ predvsem pri Pavlu, kjer je pravičnost dinamičen pojem: ko Bog deluje v Kristusu, oznanja, kdo je. Poudarek pa je pri Pavlu čisto jasno na odrešilnem delovanju in ne na božji biti. Božja pravičnost pomeni enako kot božja dobrota, milost, usmiljenje in božja ljubezen, ki v pravi človeškosti v svetu postaja človekova pravičnost. To razumevanje je vplivalo tudi na najmlajše dele NZ, kjer je božja pravičnost skupen izraz za božje odrešenijsko delovanje delujočega. Ta kristološki in odrešenijski – zg. pogled NZ pa se ni obdržal v kasnejši teološki jezikovni rabi Cerkve. Navidezno nasprotje Boga, ki je obenem usmiljen in kaznuje, z lahkoto rešimo na osnovi SP razumevanja, ker je namen SP oznanjevanja človeka spodbuditi k pravilnemu odnosu do Boga.

Pravičnost, človekova – V NZ: Na splošno lahko rečemo, da se človekova pravičnost dogaja v sprejemanju božje pravičnosti, ki je totalna, brez pridržkov in žrtvuje vsa človeška zagotovila. To novo pravičnost je Bog ponudil ljudem v odrešenijskem dogajanju po Kristusu. Ne moremo si je pridobiti z lastnimi deli in zaslugami. Izvrševanje pravičnosti ima v Matejevi teologiji očitno poseben pomen. Toda prav programska zgodba govora na gori skuša v antitezah verujočemu povedati, kaj mora sedaj storiti, da bo »spolnil vso pravico«. Vzor je Jezus sam. – Lk 10,25-37 kaže, kako je treba za vselej golo formalno razumevanje človekove pravičnosti do drugega človeka. V absolutni zahtevi Boga ljubezni je vsak vsakdo bližnji. Po Jezusovi besedi nova pravičnost ljubezni nedvomno presega celo bogoslužje dolžnosti in verske zapovedi. Človekova pravičnost pomeni uresničevanje božje ljubezni, ki je vsem ljudem v Kristusu odprta kot možnost.

Svoboda – NZ pojem svobode = Rim 7.15.17-19. Človek se pokaže kot razklan - ko hoče delati dobro, dejansko dela zlo. Dobro sicer pozna, vendar ga ne more uresničiti. Iz tega stanja je Jezus Kristus osvobodil človeka. Svoboda se izvršuje v dejanju vere, v kateri se človek odpove dotodanjemu razumevanju samega sebe ter se odpre Bogu. Korenine krščanske svobode so v veri. Če sprašujemo za bistvo svobode, ne gre za svobodo volje ali izbire, temveč za svobodo od greha, od postave in od smrti, za svobodo, za polno, osebno bivanje in njegovo dovršitev. Zgled krščanske svobode je Kristus sam kot novi človek, prost greha, ker je popolnoma odprt Bogu in je kot njegov Sin postal služabnik vseh. Ta svoboda, ki jo razume krščanstvo, je neprestano v nevarnosti in nastajanju. Svobodo od greha, postave in smrti si je treba vedno znova priboriti in jo vzdržati. Krščanska svoboda postavlja človeka v zgodovino in vsakdanjo realnost in ga ne odteguje. Osvobaja od konvencij in moralnega reda, ki ga kdo diktira in od zunaj, stoji pa vedno pod vestjo in postavo ljubezni. Svoboda od greha, postave in smrti za posameznika pomeni, da mu ni treba neprestano s samim seboj začeti od začetka. Tisti, ki ga Bog pokliče, se vedno že znajde na področju Gospoda in njegovega Duha.

Resnica: Predvsem sinoptiki besedo uporabljajo v grškem smislu kot popolnoma javno resničnost, dejstvo (Mr). Pavel pa je bolj povezan z izraelskim izročilom (Rim). Še bolj pa božja zvestoba stoji na zavezi, kot jo oznanja Pavel: svojemu stvarstvu se kaže v obujenju tistega »ki nas je odkupil od prekletstva sveta«, iz smrti. Pri Pavlu resnica označuje bistvo božje pravičnosti, pri Janezu pa je sama pojem razodetja. Ne pridemo iz nje po »delih« (Jn), ampak le, kdor je »iz resnice«, posluša Jezusov glas. S tem Janez v smislu dualizma in prav nič gnostično poudarja neskončno božjo ljubezen do padlega stvarstva in človeško radost ob Bogu.

Vest – V NZ naletimo na pojem vesti predvsem pri Pavlu. Označuje človekovo možnost, da si svoje ravnanje sodi po meri dobrega in zlega. S tem se Pavel navezuje na helenističen pojem vesti. Pavel pojem na novo opredeli. Ne gre se mu za končni učinek tega, kar se v človeku dogaja, ampak tudi za dokaz, da je bila ljudem dana božja postava in da bodo vsi odgovarjali po prihodnji božji sodbi. Resnice o samem človeku ne pove vest. V kasnejših spisih NZ se z izrazom »čista vest«, Pavel ga ne pozna, močneje uveljavi helenistično izročilo in kaže začetek »pomeščanja« skupnosti (Tim).

Vest, svoboda – Kot pojma v SP ni. Izoblikovali so ga šele v času reformacije in je takrat pogosto pomenila versko svobodo. Danes moramo jasno razlikovati oba pojma. Svoboda vesti v bistvu pomeni: vest lahko svobodno deluje, človeku utemeljuje njegovo navezanost na družbeni red, ki ga obdaja, na naravni zakon, na božjo voljo, da bi živel človeka vredno življenje. V NZ je svoboda vesti uveljavljanje osebnih sposobnosti, sprejemanje, prisvajanje in uresničevanje božje volje po svoji vesti.